

JOANNA SZWED

dr inż. arch.
Cracow University of Technology
Faculty of Architecture
Instytut of Landscape Architecture
e-mail: joannaszwed.a8@gmail.com

NOCNY OBRAZ MIASTA BLACKPOOL JAKO PRZYKŁAD KRAJOBRAZU ONIRYCZNEGO

THE NIGHT IMAGE OF THE CITY OF BLACKPOOL AS AN EXAMPLE OF THE ONEIRIC LANDSCAPE

STRESZCZENIE

Od kilku dekad brytyjskie kurorty nadmorskie (w tym Blackpool) przeżywają głęboki kryzys spowodowany przeobrażeniami rynku turystycznego, trendów społecznych i gospodarczych. Sytuacja ta domagała się wprowadzenia przekształceń dla zaadoptowania do nowej sytuacji ekonomicznej, turystycznej oraz kulturowych preferencji odwiedzających. Wyzwaniem dla miasta stało się zdefiniowanie nowej – zdwersyfikowanej i związanej do określonego pola działalności i aktywności – oferty turystycznej.

Słowa kluczowe: Blackpool, turystyka, architektura krajobrazu, nocny obraz miasta

ABSTRACT

For several decades, British seaside resorts (including Blackpool) have been going through a deep crisis caused by the transformation of the tourism market, as well as social and economic trends. This situation called for a transformation to adapt to the new economic, tourism and cultural preferences of visitors. The challenge for the city was to define a new – diversified and limited to a specific field of activity – tourist offer.

Keywords: Blackpool, tourism, landscape architecture, night image of the city

1. WSTĘP

Wielka Brytania, a w szczególności Anglia, posiada rozbudowany system nadmorskich kurortów, które doprowadziły do społeczno-kulturowych przemian w wielu brytyjskich miastach. Na początku epoki wiktoriańskiej turystyka w miastach nadmorskich ograniczała się głównie do handlu, rybołówstwa i przemysłu. Wraz z upływem czasu, wybrzeża morskie stały się obszarami generującymi rozmaite przejawy ludzkiej aktywności, polegające zazwyczaj na masowej konsumpcji wolnego czasu i manifestacji przyjemności, czerpanej głównie podczas letnich urlopów¹. Zanim jednak utrwaliły się jako

synonim turystyki masowej przeszły skomplikowane przeobrażenia, będące wynikiem brytyjskich doświadczeń rewolucji przemysłowej, która dotknęła sfery socjalnej, ekonomicznej i kulturowej².

O skali i rozmachu inwestycji nadmorskich w XIX wieku, świadczy fakt, iż, angielskie kurorty rozwijały się prężniej niż ośrodki przemysłowe³ oraz notowały najszybciej rosnące wpływy z podatków spośród wszystkich kategorii zurbanizowanych

¹ Kapinos S., 2013, *Brytyjskie kurorty nadmorskie – kres magii mola* [w:] *Turystyka Kulturowa*, Nr 7/2013, KulTour,

Poznań, s. 5.

² Morgan N., Pritchard A., 1999, *Power and Politics at the Seaside: The Development of Devon's Resorts in the Twentieth Century*, University of Exeter, Exeter, s. 35.

³ Mączak A., 1984, *Peregrynacje, wojaże, turystyka*, Wydawnictwo Czytelnik, Warszawa, s. 270.

centrów, włączając Londyn i największe przemysłowe miasta północy⁴.

2. RYS HISTORYCZNY

Pod koniec XIX wieku Anglia i Walia posiadały około stu nadmorskich kurortów m.in. Blackpool, które do dziś funkcjonuje jako największy kurort regionu⁵.

Już w czasach epoki wiktoriańskiej miasto cieszyło się popularnością wśród przedstawicieli klasy średniej, którzy dzięki rosnącym zarobkom i niskiej inflacji mogli masowo podróżować do Blackpool. Turystyczny sukces miasta nie byłby możliwy bez transportu kolejowego, który ze względu na częstość przewozów oraz skrócony czas podróży radykalnie odmienił nie tylko naturę turystyki, ale, jak dowodzi J. Urry (2009), przekształcił istniejące relacje między przyrodą, czasem i przestrzenią⁶.

Ewolucja w społeczno-kulturowym rozumieniu i definiowaniu wypoczynku nadała nowy sens wybrzeżu morskemu, przekształcając naturalną linię brzegową w przestrzeń publiczną, służącą do zaspokajania potrzeb zdrowotnych, relaksacyjnych, ale również estetycznych. Turyści nadali kurortom nowy społeczny i kulturowy sens ze specyficznymi wzorami interakcji odmiennymi od norm codziennego zachowania.

Od XIX wieku, proces przeobrażenia Blackpool w samodzielny i sprawnie funkcjonujący obszar gwarantujący wypoczynek i zabawę odbił się w urbanistycznych i architektonicznych przekształceniach tkanki miejskiej. Lokalne władze inwestowały w rozwój infrastruktury i miejsc użyteczności publicznej. Wystrój i kształt zmieniły ulice, pojawiły się nowe obiekty usługowe oraz elementy wyposażenia przestrzeni publicznych, w tym oświetlenie komunalne. Powstały m.in. park rozrywki *Pleasure Beach*⁷, wieża *Blackpool Tower*⁸, zespół usługowy

*Winter Gardens*⁹, mola, promenady, w tym główna – *Golden Mile*¹⁰ w centrum miasta. Nowopowstała infrastruktura dzięki szerokiemu wachlarzowi usług turystycznych sprawiła, że zaczęto postrzegać miasto jako samoistny kompleks wypoczynkowy.

W konsekwencji ówczesne nowe inwestycje oraz naturalna nadmorska lokalizacja uruchomiły wymierne korzyści z „konsumowania widoków”¹¹ zarówno w porze dziennej, jak i po zmroku. Pojawienie się oświetlenia gazowego, a następnie elektrycznego w 1879 roku w przestrzeni zewnętrznej Blackpool, sprawiło, że medium światła szybko stało się jednym z podstawowych narzędzi wspierających rozwój turystyki miejskiej.

3. ILUMINACJA BLACKPOOL

Rozmach oraz skala przedsięwzięć związanych z oświetleniem miasta, animowane były ówczesnymi dokonaniem amerykańców w kreowaniu tzw. *Electropolis*¹². W Blackpool, podobnie jak w nowojorskiej Coney Island, ten rodzaj eksperymentu zarówno architektonicznego, jak i urbanistycznego, został scharakteryzowany przez Scotta McQuire (2008) jako rodzaj działań, w których następuje wzajemne przenikanie się materialnych i niematerialnych elementów reżimów przestrzennych, w skutek, czego powstaje miasto oniryczne, będące jednocześnie sferą ekscytacji, jak i dezorientacji dla jego użytkowników¹³.

Konwencja ta została chętnie wykorzystana przez brytyjskich przedsiębiorców, którzy dla wzmocnienia rozwijającej się masowej kultury, doprowadzili do przekształcenia Blackpool w fantasmagoryczne centrum rozrywki.

⁴ Williams S., 2009, *Tourism Geography: A New Synthesis*, Routledge, Londyn, s. 36.

⁵ Edensor T., Millington S., 2015, *Blackpool Illuminations: Modernity, Nostalgia and Taste* [w:] *Cities of light – Two Centuries of Urban Illumination*, Routledge, Nowy Jork, s. 59.

⁶ Urry J., (tłum. Stawiński J.), 2009, *Socjologia mobilności*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 84.

⁷ *Pleasure Beach* – jeden z pierwszych parków rozrywki w Europie, otwarty w 1896 roku. Obecnie to jeden z największych i najczęściej odwiedzających lunaparków na świecie, oferujący ponad 120 różnorodnych atrakcji na powierzchni ok. 44 hektarów [w:] www.blackpoolpleasurebeach.com.

⁸ *Blackpool Tower* to gigantyczna stalowa konstrukcja – symbol miasta Blackpool – wzorowana na paryskiej wieży Eiffla o wysokości 158 m. Od momentu otwarcia w 1894 roku, wieża pełniła funkcję platformy widokowej, lecz z czasem rozszerzyła swoją ofertę o usługi z zakresu handlu i rekreacji. [w:] www.theblackpooltower.com.

⁹ *Winter Gardens* – obiekt został otwarty w 1878 roku, jako ogród zimowy z lodowiskiem pod otwartym dachem. Obecnie jest to kompleks kulturalno-rozrywkowy, który w swojej ofercie posiada m.in. teatr, kino, sale bankietowe, sale wystawowe i przestrzeń publiczną. [w:] www.wintergardensblackpool.co.uk

¹⁰ *Golden Mile* – trakt pieszy zlokalizowany w najbardziej atrakcyjnej turystycznie części miasta, ciągnący się wzdłuż wybrzeża na długości ok. 3 km. Obecnie główna promenada handlowa i rozrywkowa w Blackpool.

¹¹ Walton J.K., 2011, *Seaside resorts and international tourism* [w:] Zuelow E., *Touring Beyond the Nation: A Transnational Approach to European Tourism History*, Farnham, Surrey, s. 8.

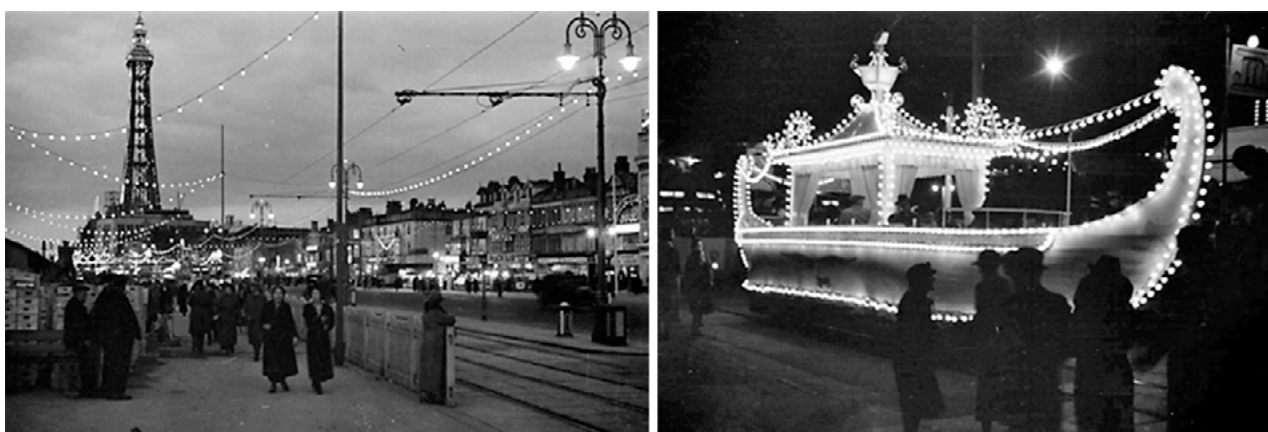
¹² *Electropolis* – struktury urbanistyczne, których rozwój opierał się głównie na wykorzystaniu energii elektrycznej w celu stworzenia nowej jakości przestrzeni miejskich. Dla zobrazowania tego zjawiska może posłużyć przykład z Coney Island, która w latach dziewięćdziesiątych XIX wieku, stała się terenem wypoczynku dla mieszkańców Nowego Jorku.

¹³ McQuire S., 2008, *The media city: media, architecture and urban spaces*, Sage, Londyn, s. 118.

Il. 1. Promenada Golden Mile w Blackpool w II połowie XX wieku. Źródło/source: <https://picclick.co.uk/War-memorial-Promenade-The-Illuminations-BLACKPOOL-Lancashire-302946040602.html#&gid=1&pid=1>, dostęp/ acces 2018-11-15

Ill. 1. Golden Mile Promenade in Blackpool in the II half of the 20th century

Il. 2. Promenada Golden Mile w Blackpool w I połowie XX wieku. Źródło/source: <https://www.theguardian.com/society/gallery/2008/jul/18/bolton.holidaytown>, acces 2018-11-15

Ill. 2. Golden Mile Promenade in Blackpool in the I half of the 20th century

W rezultacie, ówczesna fascynacja elektrycznością w połączeniu z nowymi formami rekreacji i turystyki dała ujście emocjom i zachciankom coraz większej liczby przybywających wczasowiczów – głównie przedstawicieli klasy robotniczej, dla których kurort stał się miejscem *przemysłowych saturnalii*¹⁴.

Głównym czynnikiem kształtującym nocny krajobraz Blackpool była konieczność dostarczania turystom nowych, wizualnych doświadczeń i przyjemności. Nowe techniki świetlne pozwoliły kreować przestrzeń konkurencyjną wobec rzeczywistości, pełną deformacji oraz iluzjonistycznych obrazów. Jak pisze Lara Feigel i Alexandra Harris (2009) sztukę

lumistyczną w Blackpool charakteryzuje nadmiar krzykliwych form i barw utożsamianych z chwilową, ekstazyką wolnością, która przeciwstawia się szarej, monotonnej codzienności¹⁵.

Historia dekorowania światłem Blackpool posiada ponad stuletnią tradycję. W 1879 roku, Ernst Werner von Siemens – niemiecki wynalazca i konstruktor w dziedzinie elektrotechniki – został zaproszony do współpracy przy stworzeniu pierwszych, zewnętrznych urządzeń oświetleniowych wzdłuż głównego traktu komunikacyjnego w centrum miasta. W rezultacie skonstruowano osiem lamp łukowych, będących zwiastunem późniejszej iluminacji

¹⁴ Edensor T., Millington S., 2015, op. cit., s. 59.

¹⁵ Feigel L., Harris A., 2009, *Modernism on Sea. Art and Culture at the British Seaside*, Peter Lang, Oxford, s. 24.

Il. 3. Instalacje świetlne w nurcie Space Age, ok. 1960 roku. Źródło/source: Edensor T, Millington S., 2015, op. cit., s. 62

Ill. 3. Light installations in the Space Age trend, around 1960

cji. W maju 1912 roku nastąpiło oficjalnie otwarcie fragmentu promenady Golden Mile, co stworzyło okazję do wprowadzenia dekoracji świetlnej z 10 tysiącami żarówek, które nadały temu miejscu uroczystego charakteru i splendoru. Ta ówczesnie unikatowa iluminacja zyskała ogromną popularność wśród odwiedzających, co zadecydowało o pozostawieniu świateł na okres letnich wakacji. Kilka miesięcy później, władze miasta zdecydowały się powtórzyć sukces „święta świateł”, przedłużając tym samym sezon turystyczny na wrzesień i październik.

Był to rok przełomowy w historii iluminacji, gdyż wydarzenie to przerodziło się w cykliczne święto świateł zwane *Blackpool's Illuminations*.

Iluminacja Golden Mile stała się przyczynkiem do rozwoju oświetlenia dekoracyjnego w mieście. Od 1912 roku konsekwentnie zaczęto wyposażać w instalacje świetlne elektryczne tramwaje oraz pozostałe atrakcje kurortu, co w rezultacie spowodowało wydłużenie aktywności turystycznej Blackpool i przyczyniło się do jego komercyjnego sukcesu. W 1936 roku władze Blackpool utworzyły specjalną jednostkę administracyjną do spraw związanych z iluminacją miasta, co umożliwiło powstawanie nowych inwestycji finansowanych z podatków lokalnych¹⁶.

Gwałtowna transformacja nocnego krajobrazu Blackpool nastąpiła po zakończeniu II Wojny Światowej. W przestrzeni publicznej pojawiły się barwne, neonowe kombinacje form, animowane sekwencje obrazów i napisów, które szybko stały się masowymi środkami promocji. Kluczowe motywy i tematy iluminacji zmieniały się w zależności od panujących trendów w sztuce i kulturze na świecie.

Do lat czterdziestych XX wieku, projekty oświetleniowe zlecane były artystom – głównie z Paryża i Londynu, którzy w oparciu o stylowe wzory *art deco* tworzyli miejskie dekoracje¹⁷. Z początkiem lat pięćdziesiątych miasto podpisało kontrakt z *Walt Disney Company* – największą na świecie korporacją medialną, co spowodowało, że w nocnym krajobrazie Blackpool, pojawiły się nowe motywy – głównie bohaterowie z popularnych kreskówek, telewizji, filmu, teatru i muzyki. Dekadę później, inspiracje do tworzenia nowych form świetlnych, czerpano z ówczesnie popularnego w USA wzornictwa w nurcie *Space Age*¹⁸.

Informacyjne i artystyczne bogactwo form oraz ich różnorodność i zmienność, tworzyły nieustający spektakl świetlny połączony z formacją kultury masowej oraz ideologią społeczeństwa konsumpcyjnego. Popularność wakacji na wybrzeżu wzrosła jako swoisty fenomen aż do lat siedemdziesiątych XX wieku. Wraz z nadejściem nowej dekady, nastąpił stopniowy schyłek turystyki w Blackpool. Załamanie się industrialnego paradygmatu rozwoju w krajach zachodnich spowodowało zmiany w turystyce. Ekonomiczna recesja, rosnąca konkurencja kurortów zlokalizowanych w basenie Morza Śródziemnego, wzrastająca rola transportu samochodowego i lotniczego przyczyniły się do destabilizacji lokalnej gospodarki oraz osłabienia marki miejskiej.

Pod koniec lat siedemdziesiątych ubiegłego stulecia, władze Blackpool wyznaczyły główne kie-

¹⁶ Edensor T, Millington S., 2015, op. cit., s. 61.

¹⁷ *Ibid.*, s. 62.

¹⁸ *Space Age* – nurt we wzornictwie i modzie zapoczątkowany w USA w latach 60. XX wieku, pod wpływem wydarzeń związanych z wyścigiem kosmicznym między USA, a ZSRR.

II. 4. Okładki przewodników turystycznych promujących miasto Blackpool z 2016, 2017 i 2018 roku. Źródło/source: <https://www.visitblackpool.com/plan-your-trip/request-a-brochure/>, acces 2018-11-15

III. 4. Covers of tourist guides promoting the city of Blackpool from 2016, 2017 and 2018

runki działań związanych z organizacją powrotu turystów.

Jednym z założeń strategicznych była modernizacja oraz dalszy rozwój oświetlenia dekoracyjnego. Zatrudniono sztab zagranicznych specjalistów do spraw odbudowy wizerunku Blackpool, co miało wpłynąć na skuteczniejsze pozycjonowanie miasta na coraz bardziej konkurencyjnym rynku turystyki masowej.

Wizja nocnego krajobrazu Blackpool opierała się na pierwotnych motywach iluminacji. Tematem przewodnim stała się *Nostalgia*, która – w założeniu – miała przywołać wspomnienia i wzbudzać uczucie tęsknoty za tradycyjnymi, rodzinnymi wakacjami nad morzem. Głównym ideał koncepcji oświetlenia, było, zatem rozpoznanie i utrwalenie wyobrażeń turystów na temat miasta z czasów jego świetności, oraz próba ich wizualnej imitacji z wykorzystaniem nowoczesnych technik i narzędzi oświetleniowych.

Z początkiem XXI wieku, do przestrzeni Blackpool powróciły kluczowe motywy i tematy iluminacji z lat 40., 50. i 60. XX wieku, które na stałe wpisały się w nocny krajobraz postindustrialnego miasta.

Wraz z modernizacją i rozwojem oświetlenia, nasiliła się krytyka sztuki lumistycznej w Blackpool. Zarzucano jej brak wartości, komercyjność, kiczowatość, stereotypowość, oraz schlebienie niskim gustom. Wszystkie te negatywne skutki, wiązały się z tworzeniem formy sztuki o funkcji hedonistycznej, której głównym celem było dostarczanie przyjemności, satysfakcji i odprężenia turystom podczas tymczasowego pobytu w mieście.

4. PODSUMOWANIE

Pomimo załamania się rynku brytyjskiej turystyki nadmorskiej w II połowie XX wieku, powstania konkurencyjnych kurortów na mapie świata oraz krytyki związanej z komercjalizacją kultury lokalnej, aktualne statystyki wskazują, że w ostatnich latach Blackpool przeżywa ponownie okres gwałtownej prosperity. W 2015 roku, podczas „święta świateł” trwającego od września do listopada, miasto odwiedziło ponad 3 miliony turystów¹⁹.

Nie można jednak w pełni uznać, że turystyczny sukces Blackpool został osiągnięty wyłącznie dzięki atrakcyjnemu wizerunkowi miasta w porze nocnej. Konsekwentnie realizowana polityka miejska (*Destination Management Plan for Blackpool 2015–2017*)²⁰, której fundamentem w dalszym ciągu pozostaje turystyka, zakłada, iż ów wizerunek jest jedną z kluczowych determinant łańcucha wartości w kreowaniu sukcesu usług turystycznych.

Nocny krajobraz Blackpool pokazuje, że sztukę lumistyczną należałoby traktować w sposób, który umożliwi stworzenie estetyki odpowiadającej miejskiej specyfice. W przypadku brytyjskiego kurortu w owej stylistyce podkreślona została przede wszystkim rola odbiorcy – turysty oraz inwestora, dla których iluminowany krajobraz stał się wytworem kultury konsumpcyjnej, będąc zarówno nośnikiem treści kulturowych, jak i marketingowych.

¹⁹ <http://illuminations.visitblackpool.com/>.

²⁰ <https://www.blackpool.gov.uk/Residents/Planning-environment-and-community/Documents/Destination-Blackpool-2015---2017.pdf>

Il. 5. Nocny krajobraz Blackpool. Widok na Pleasure Beach. Źródło/source: <http://illuminations.visitblackpool.com/>, dostęp/ acces 2018-11-15

Ill. 5. The illuminated landscape of Blackpool. View of the Pleasure Beach

Wprowadzanie w nocne krajobrazy współczesnych miast wciąż nowych treści informacyjnych, propagandowych i ideowych uzasadnia konieczność tworzenia odpowiadającego tym wymaganiom systemu infor-

macyjnego. Dlatego podjęty temat artykułu, w założeniu wzbogacić miał istniejący stan badań o informacje z zakresu nowych tendencji wykorzystania światła sztucznego w kreowaniu nocnych wizerunków miast.

THE NIGHT IMAGE OF THE CITY OF BLACKPOOL AS AN EXAMPLE OF THE ONEIRIC LANDSCAPE

1. INTRODUCTION

The United Kingdom, and England in particular, has an extensive system of seaside resorts that have led to social and cultural change in many British cities. At the beginning of the Victorian era, tourism in coastal cities was mainly limited to trade, fishing and industry. Over time, the coasts have become areas that generate various forms of human activity, usually consisting of free time consumption and a manifestation of pleasure, mainly during summer holidays¹. However, before sea coasts became established as a synonym for mass tourism, they underwent complex transformations as a result of the British experience of the industrial revolution, which affected the social, economic and cultural spheres².

The scale and momentum of coastal investments in the 19th century is evidenced by the fact that English resorts developed more rapidly than industrial

centers³ and recorded the fastest growing tax revenues of all categories of urbanized centers, including London and the largest industrial cities in the north⁴.

2. HISTORICAL BACKGROUND

At the end of the nineteenth century England and Wales had about a hundred seaside resorts, such as Blackpool, which presently functions as the largest resort in the region⁵.

Already in the Victorian era, the city was popular for the middle class, which was able to travel en masse to Blackpool thanks to rising wages and low inflation. Touristic success of the city would not have been possible without rail transport, which, due to the frequency of transport and reduced travel time, radically changed not only the nature of tour-

¹ Kapinos S., 2013, *Brytyjskie kurorty nadmorskie – kres magii mola* [in:] *Turystyka Kulturowa*, Nr 7/2013, KulTur, Poznań, p. 5.

² Morgan N., Pritchard A., 1999, *Power and Politics at the Seaside: The Development of Devon's Resorts in the Twentieth Century*, University of Exeter, Exeter, s. 35.

³ Mączak A., 1984, *Peregrynacje, wojaże, turystyka*, Wydawnictwo Czytelnik, Warszawa, p. 270.

⁴ Williams S., 2009, *Tourism Geography: A New Synthesis*, Routledge, Londyn, p. 36.

⁵ Edensor T., Millington S., 2015, *Blackpool Illuminations: Modernity, Nostalgia and Taste* [in:] *Cities of light – Two Centuries of Urban Illumination*, Routledge, Nowy Jork, p. 59.

ism, but, as J. Urry (2009) proves, transformed the existing relations between nature, time and space⁶.

The evolution in the socio-cultural understanding and definition of leisure has given a new meaning to the sea coast, transforming the natural coastline into a public space for health, relaxation, but also aesthetic needs. Tourists gave the resorts a new social and cultural meaning with specific interaction patterns that differ from the norms of everyday behavior.

Since the 19th century, the process of transforming Blackpool into an independent and efficient area for rest and fun has been reflected in the urban and architectural transformations in the city. Local authorities invested in the development of infrastructure and public places. The new design and functions, such as service facilities and elements of public space equipment, including municipal lighting, have changed the image of the streets. In the city center, the following buildings were erected: the *Pleasure Beach*⁷, the *Blackpool Tower*⁸, the *Winter Gardens*⁹, piers and promenades, including the main one – the *Golden Mile*¹⁰. The new infrastructure, as a result of a wide range of tourist services, made the city a self-contained recreation complex.

The new investments at that time and the natural seaside location triggered measurable benefits from the *consuming views*¹¹ both during day- and nighttime. The emergence of gas and then the electric lighting in 1879 in Blackpool's outdoor space quickly made the medium of light one of the basic tools supporting the development of urban tourism.

3. THE BLACKPOOL ILLUMINATION

The scale of projects related to the city lighting, were animated by the achievements of Americans in the creation of the *Electropolis*¹². In Blackpool, as well as in New York's Coney Island, this type of urban experiment was characterized by Scott McQuire (2008) as a type of activity in which material and non-material elements of spatial regimes intertwine, resulting in an oneiric city that is both exciting and confusing for its users¹³.

This convention was willingly used by British entrepreneurs who, in order to strengthen the developing mass culture, led to the transformation of Blackpool into a phantasmagoric entertainment center.

As a result, the fascination with electricity combined with new forms of recreation and tourism gave vent to the emotions and desires of an increasing number of tourists coming mainly from the working class, for whom the resort has become a place of the *industrial saturnalia*¹⁴.

The main factor of shaping Blackpool's nightlife was the need to provide tourists with new visual experiences and enjoyment. New lighting techniques allowed to create a space competitive to reality, full of deformation and illusionistic images. As Lara Feigel and Alexandra Harris (2009) write, lumisitic art in Blackpool is characterized by an excess of loud forms and colors identified with the momentary, ecstatic freedom, which opposes the grey, monotonous everyday life¹⁵.

The history of the Blackpool illumination has more than a hundred years of tradition. In 1879, Ernst Werner von Siemens, a German inventor and constructor in the field of electrical engineering, was invited to cooperate in the creation of the first external lighting devices along the main communication route in the city center. As a result, eight arc lamps were constructed, which heralded the later illumination.

In May 1912, a fragment of the Golden Mile promenade was officially opened, which created an opportunity to introduce a light decoration with ten thousand light bulbs, which gave this place a solemn

⁶ Urry J., (tłum. Stawiński J.), 2009, *Socjologia mobilności*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, p. 84.

⁷ The *Pleasure Beach* – one of the first theme parks in Europe, opened in 1896. Today it is one of the largest and most visited amusement parks in the world, offering more than 120 different attractions on an area of about 44 hectares [in:] www.blackpoolpleasurebeach.com.

⁸ The *Blackpool Tower* is a giant steel construction symbol of the city of Blackpool modelled on the 158 m high Paris Eiffel Tower. Since its opening in 1894, the tower has served as a viewing platform, but over time it has expanded its range of retail and leisure services, [in:] www.theblackpooltower.com.

⁹ The *Winter Gardens* – The building was opened in 1878 as a winter garden with an open roof ice rink. At present, it is a cultural and entertainment complex, which offers a theatre, cinema, banquet halls, exhibition halls and public spaces [in:] www.wintergardensblackpool.co.uk.

¹⁰ The Golden Mile – a walking route located in the most attractive tourist part of the city, stretching along the coast for about 3 km. Currently, the main promenade for shopping and entertainment in Blackpool.

¹¹ Walton J.K., 2011, *Seaside resorts and international tourism* [in:] Zuelow E., *Touring Beyond the Nation: A Transnational Approach to European Tourism History*, Farnham, Surrey, p. 8.

¹² The *Electropolis* – Urban structures of which the development was based mainly on the use of electricity in order to create a new quality of urban spaces. To illustrate this phenomenon, we can use the example of Coney Island, which in the nineties of the nineteenth century became a leisure area for New Yorkers.

¹³ McQuire S., 2008, *The media city: media, architecture and urban spaces*, Sage, Londyn, p. 118.

¹⁴ Edensor T, Millington S., 2015, op. cit., p. 59.

¹⁵ Feigel L., Harris A., 2009, *Modernism on Sea. Art and Culture at the British Seaside*, Peter Lang, Oxford, p. 24.

character and splendor. This unique illumination gained great popularity among visitors, which led to the decision of leaving the lights during summer holidays. A few months later, the city authorities decided to repeat the success of the light holiday, thus extending the tourist season to September and October.

It was a breakthrough year in the history of illumination, as this event turned into a cyclical festival of lights called the *Blackpool's Illuminations*.

The illumination of the Golden Mile became a contribution to the development of decorative lighting in the city.

Since 1912, electric trams and other attractions of the resort have been consistently equipped with lighting systems, which resulted in the extension of Blackpool's tourist activity and contributed to its commercial success.

In 1936, the Blackpool authorities created a special administrative unit for the illumination of the city, which enabled the creation of new lighting investments, fully financed by local taxes¹⁶.

A sudden transformation of the Blackpool's night landscape occurred after the end of the II World War.

Colorful neon combinations of forms, animated sequences of images and subtitles appeared in the public space, which quickly became promoters of mass consumption. Key motifs and themes of illumination changed depending on the prevailing trends in art and culture around the world.

Until the 1940s, lighting projects were commissioned mainly from Paris and London, who created urban decorations based on stylish *art deco* patterns¹⁷.

At the beginning of the 1950s, the city signed a contract with the *Walt Disney Company*, the world's largest media corporation, which resulted in the Blackpool night landscape with new motifs, mainly from characters from popular cartoons, television, film, theatre and music. A decade later, inspiration to create new forms of light was drawn from the popular U.S. trend in design – *The Space Age*¹⁸.

The informational and artistic richness of forms, as well as their diversity and changeability, created a continuous light spectacle combined with the formation of mass culture and the ideology of consumer society. The popularity of holidays on the coast grew as a phenomenon until the 1970s. With the advent of the new decade, Blackpool's tourism gradually declined. The collapse of the industrial para-

digim of development in Western countries resulted in changes in tourism. The economic recession, the growing competition from Mediterranean resorts, the increasing role of car and air transport have contributed to the destabilization of the local economy and the weakening of the urban brand.

At the end of the seventies of the last century, the Blackpool authorities set out the main directions of activities related to the organization of the return of tourists.

One of the strategic objectives was the modernization and further development of decorative lighting. A staff of foreign specialists was hired to rebuild the image of Blackpool, which was supposed to improve the city's positioning in the increasingly competitive mass tourism market.

The vision of the Blackpool's night landscape was based on the original motifs of illumination. The main theme was Nostalgia, which was supposed to evoke memories and a sense of longing for a traditional family holiday by the sea. The main idea of the lighting concept therefore was to recognize and consolidate the imagination of tourists about the city from its glorious times, and an attempt at their visual imitation with the use of modern lighting techniques and tools.

At the beginning of the 21st century, the key motifs and themes of illumination from the 1940s, 50s and 60s returned to the Blackpool space, which became a permanent part of the night landscape of the post-industrial city.

With the modernization and development of lighting, the criticism of luministic art in Blackpool intensified. It was accused of lack of value, commerciality, kitsch, stereotypicality, and flattering low tastes. All these negative effects were connected with the creation of an art form with a hedonistic function, the main aim of which was to provide pleasure, satisfaction and relaxation for tourists during their temporary stay in the city.

4. CONCLUSION

Despite the collapse of the British coastal tourism market in the second half of the 20th century, the emergence of competitive resorts around the world and criticism related to the commercialization of local culture, current statistics indicate that Blackpool is experiencing a period of rapid prosperity again in recent years. In 2015, during the *Festival of Lights* from September to November, the city was visited by more than 3 million tourists¹⁹.

¹⁶ Edensor T, Millington S., 2015, op. cit., p. 61.

¹⁷ *Ibid.*, p. 62.

¹⁸ The *Space Age* – a trend in design and fashion that started in the U.S. in the 1960s, under the influence of events related to the space race between the USA and the USSR.

¹⁹ <http://illuminations.visitblackpool.com/>

However, Blackpool's touristic success was not fully recognized solely due to the attractive nighttime image of the city. Nevertheless the Destination Management Plan for Blackpool 2015–2017²⁰, which is still based on tourism, assumes that this image is one of the key determinants of the value chain in creating the success of tourist services.

Blackpool's night landscape shows that luministic art should be treated in a way that will make it possible to create aesthetics corresponding to the urban specificity. In the case of the British resort, the stylistics emphasized above all the role of the recipient – tourist and investor, for whom the illuminated landscape has become a product of consumer culture, being both a carrier of cultural and marketing content. The introduction of new information, propaganda and ideological content into the night landscapes of modern cities justifies the necessity of creating an information system that meets these requirements. Therefore, the subject of the article concerning the illuminated image of the city of Blackpool was supposed to enrich the existing state of research with information about new trends in the use of artificial light in the creation of night cities images.

²⁰ <https://www.blackpool.gov.uk/Residents/Planning-environment-and-community/Documents/Destination-Blackpool-2015---2017.pdf>

LITERATURA / BIBLIOGRAPHY

1. Edensor T., Millington S., 2015, *Blackpool Illuminations: Modernity, Nostalgia and Taste* [w:] Cities of light – Two Centuries of Urban Illumination, Routledge, Nowy Jork.
2. Feigel L., Harris A., 2009, *Modernism on Sea. Art and Culture at the British Seaside*, Peter Lang, Oxford.
3. Kapinos S., 2013, *Brytyjskie kurorty nadmorskie – kres magii mola* [w:] Turystyka Kulturowa, Nr 7/2013, Kultour, Poznań.
4. Mączak A., 1984, *Peregrynacje, wojaże, turystyka*, Wydawnictwo Czytelnik, Warszawa.
5. McQuire S., 2008, *The media city: media, architecture and urban spaces*, Sage, Londyn.
6. Morgan N., Pritchard A., 1999, *Power and Politics at the Seaside: The Development of Devon's Resorts in the Twentieth Century*, University of Exeter, Exeter.
7. Urry J., (tłum. Stawiński J.), 2009, *Socjologia mobilności*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
8. Walton J.K., 2011, *Seaside resorts and international tourism* [w:] Zuelow E., *Touring Beyond the Nation: A Transnational Approach to European Tourism History*, Farnham, Surrey.
9. Williams S., 2009, *Tourism Geography: A New Synthesis*, Routledge, Londyn. <http://illuminations.visitblackpool.com/>, dostęp / access 2018-11-15.
10. <https://picclick.co.uk/War-memorial-Promenade-The-Ile-illuminations-BLACKPOOL-Lancashire-302946040602.html#&gid=1&pid=1>, dostęp / acces 2018-11-15.
11. <https://www.blackpool.gov.uk/Residents/Planning-environment-and-community/Documents/Destination-Blackpool-2015---2017.pdf>, dostęp/access 2018-11-15.
12. <https://www.blackpoolpleasurebeach.com>, dostęp / access 2018-11-15.
13. <https://www.theblackpooltower.com>, dostęp / access 2018-11-15.
14. <https://www.theguardian.com/society/gallery/2008/jul/18/bolton.holidaytown>, dostęp / access 2018-11-15.
15. <https://www.visitblackpool.com/plan-your-trip/request-a-brochure/>, dostęp/acces 2018-11-15
16. <https://www.wintergardensblackpool.co.uk>, dostęp / access 2018-11-15.